

Motion till riksdagen 2012/13: MJ290

av Isak From m.fl. (S)

Miljöprövningar i gruv- och mineralindustri

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka branschkunskapen hos prövnings- och remissmyndigheter för att få snabbare handläggning och ökat fokus på väsentliga miljöfrågor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utarbeta ett bättre samrådsförfarande mellan markägare, kolliderande intressen och gruvindustrin samt genomföra försök med en opartisk medlare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utarbeta en vägledning för hur domstolar ska hantera prövningar vad gäller tid för remissvar, antal remissomgångar och utformning av remissyttranden.

Motivering

Målet med miljöbalken är att främja hållbar utveckling och att tillförsäkra nu levande samt kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö. Införandet av skärpta och utökade krav på miljökonsekvensbeskrivningar är därmed berättigat. Minerallagen och miljöbalken gäller parallellt. Lagstiftningen på det mineralpolitiska området speglar att flera olika intressen ska tillgodoses samtidigt, även om de kan ha olika tyngd vid olika tidpunkter.

Avvägningen gäller markägarens intressen, statens i vissa fall motstående intressen av dels sysselsättning och skatteinkomster, dels miljöhänsyn, samt näringslivets egna intressen. Samhällsintresset av att mineral kan brytas och tas till vara har bedömts vara ett så starkt allmänt intresse att grundlagens förutsättningar för ingrepp i markägarnas rätt är uppfyllda.

Fel! Okänt namn på

Behovet av metaller och mineraler är stort och växande. Järn, koppar och silver efterfrågas samtidigt som intresset för de alltmer eftertraktade sällsynta jordartsmetallerna (internationellt vanligen samlade under beteckningen REE, Rare Earth Elements) alltjämt är högt. Jordartsmetallerna är bland annat betydelsefulla i informationsteknisk utrustning liksom i modern energi- och miljöteknik, till exempel i vindkraftverk, solceller, lågenergilampor och katalysatorer i bilar.

EU:s medlemsländer använder 25-30 procent av den globala produktionen av metaller. Den egna produktionen utgör dock endast cirka 3 procent, och många viktiga metaller produceras inte alls i Europa. EU är exempelvis helt beroende av import av tenn, kobolt, molybden och har ett stort underskott av nickel, järn, bly och koppar. I Sverige finns en mängd mineraliseringar med värdefulla ämnen, därför är den svenska gruvindustrin mycket betydelsefull för den svenska ekonomin. Sverige svarar för drygt 90 procent av EU:s järnmalmproduktion och var under 2011 även den största producenten av både guld (cirka 37 procent) och bly (cirka 38 procent).

Gruvnäringen expanderar nu åter i Sverige. Flera stora gruvföretag, bland annat LKAB, Northland Resources och Boliden, genomför omfattande och mycket kostsamma investeringar för att öka kapaciteten i sina verksamheter.

Gruvor och smältverk kräver tillstånd enligt miljöbalken. Sedan miljöbalken infördes har processen för att söka tillstånd gradvis blivit allt mer omfattande och kostsam. Det stora bekymret i dagsläget är att processen är utdragen och svårförutsebar. Ökade formella krav har dessvärre inte lett till någon motsvarande nytta för miljön. Däremot har utvecklingen inneburit ökade svårigheter för gruvföretagen att förbättra och utveckla sin verksamhet.

Företrädare för fack, arbetsgivare och även prövningsmyndigheterna anser att det är nödvändigt att få miljöprövningarna snabbare och mer effektiva.

Ett av grundproblemen är bristen på samråd, särskilt i fall där olika riksintressen möts finns i dag en onödigt tröghet. Det finns ur flera aspekter behov av att utarbeta bättre samrådsförfarande mellan markägare, kolliderande näringar och gruvindustrin. Samrådet med berörda är helt nödvändigt för den fortsatta processens utveckling. Vi tror att en samrådspplikt och en oberoende medlare skulle vara värt att pröva på försök.

Det är fullt möjligt att anpassa lagstiftningen för bättre och effektivare miljöprövningar, stora och utdragna prövningar på 5–10 år gagnar varken miljön eller samhällsutvecklingen.

Konkurrensutsatt industri måste ständigt förändras, men miljölagstiftningen utgör ett hinder idag. Därför är det viktigt att skyndsamt avgränsa kraven på tillstånd vid förändringar av en befintlig verksamhet till de fall då det verkligen behövs, det vill säga endast till de fall som EU-rätten kräver.

Det finns även behov av att anpassa och förtydliga kraven på prövningens omfattning. Utgångspunkten måste vara att endast ändringen ska prövas och att varje verksamhet kan prövas för sig.

Miljökonsekvensbeskrivningar bör vara ett krav endast när detta verkligen är motiverat. En MKB:s omfattning är inte tillräckligt beskriven i regelverket, vilket öppnar upp för godtyckliga kompletteringskrav. Sveriges geologiska undersökning, SGU, och Naturvårdsverket bör få i uppdrag att i samråd med

Fel! Okänt namn på

branschen ta fram en branschspecifik vägledning för prövning av gruvverksamhet, inklusive branschanpassade anvisningar om innehåll och omfattning av MKB.

Det går att samordna myndigheters arbete eftersom flera myndigheter idag tenderar att yttra sig om samma frågor. Ett stort bekymmer som ansvariga prövningsmyndigheter för fram är bristen på resurser och till viss del resursanvändning i prövningssystemet. Mark- och miljödomstolen i Umeå är exempelvis hårt belastad av tillståndsprövningar som följd av pågående gruvboom. Därför är det nödvändigt att tillföra tillräckliga resurser till ansvariga miljödomstolar.

Stockholm den 24 september 2012

Isak From (S)

Christer Adelsbo (S)

Kurt Kvarnström (S)

Peter Johnsson (S)

Tomas Eneroth (S)

Hans Hoff (S)

Mattias Jonsson (S)

Raimo Pärssinen (S)

Sven-Erik Bucht (S)